

Swetox

Miljödepartementet
Kemikalieenheten

YTTRANDE

Angående betänkade om kartläggning och strategi för minskad exponering av Bisfenol A (SOU 2014:90)

Sammanfattning

Swetox delar i stort utredningens problembeskrivning och stöder utredningens förslag till mål och strategier. Vi anser vidare:

- att strategier och mål även bör inkludera exponeringskällor utöver livsmedelsförpackningar och termopapper, såsom via andra livsmedel och användande av epoximaterial för s.k. ”relining”, av dricksvattenledningar.
- att det är av största vikt att BPA inte substitueras med andra bisfenoler med stor kemiskt strukturellikhet och att en utfasning redan nu inleds av strukturellika bisfenoler som kommit i bruk som ersättningskemikalier för BPA.
- att det behövs en nationell strategi för forskning om substitution av kemikalier i produkter, varor och material generellt, med särskilt fokus på gruppvis hantering av kemikalier. En sådan strategi bör inkludera hur implementeringen av kemikaliesubstitutionen ska hanteras i produkter, varor och material.
- att samordningen mellan de kemikalierreglerande myndigheterna behöver stärkas. Detta blir särskilt tydligt när bedömningar inom ett regulatoriskt område får konsekvenser inom andra regulatoriska domäner, exempelvis vid klassificering inom Reach eller hälsobaserade riktvärden från EFSA.

Synpunkter

Utredaren pekar ut livsmedelsförpackningar och termopapper som huvudsakliga källor för exponering av BPA. Andra exponeringsvägar som nämns är exponering via relining av dricksvattenrör samt BPA från okända källor i kött och fisk. I takt med att användningen av BPA minskar i termopapper och i livsmedelsförpackningar av metall kommer den relativa betydelsen från andra källor att öka. För ämnen med relativt kort halveringstid (från timmar till några dagar/en vecka) kan punktkällor stå för toppar i exponeringen, som om de inträffar under särskilt känsliga faser i livet, t.ex. under fosterutvecklingen hos gravida kvinnor, kommer att utgöra en särskild hälsorisk. Därför bör strategier och mål även inkludera andra exponeringskällor såsom kött, fisk, dentala material samt användning av epoxi med BPA i dricksvattenledningar.

Utredaren konstaterar att det behövs samordning mellan de institutionella systemen. Ett exempel är den tonvikt som ges EFSA:s bedömning av tolerabelt dagligt intag för BPA. Det är viktigt att Sverige framgent har kapacitet att aktivt

påverka centrala riskbedömningsarbeten oavsett inom vilket regelverk de tas fram. Exempel på myndigheter som berörs av BPA är Livsmedelsverket, Kemikalieinspektionen, Läkemedelsverket, Boverket, Folkhälsomyndigheten och Naturvårdsverket. Universiteten spelar här en viktig roll som oberoende aktör som kan ge stöd åt svenska myndigheter. Svenskt centrum för toxikologiska vetenskaper (Swetox) utgör en viktig infrastruktur för denna typ av samordning.

Utredaren redovisar flera alternativ till BPA och att underlaget för liknande kemikalier som BPF och BPS är betydligt mera begränsat än för BPA. Samtidigt indikerar flera resultat att riskerna vid exponering för liknade bisfenoler är i stort sett likvärda. Därför behövs en nationell strategi för att hantera generella frågeställningar om substitution inom kemikalieområdet så att ämnen kan bedömas och hanteras gruppvis. Detta är i grunden också ett forskningsområde som borde prioriteras.

Regeringen bör redan nu fasa ut strukturellt lika bisfenoler för att undvika en olycklig substitution av BPA.

Avslutning

Svenskt centrum för toxikologiska vetenskaper (Swetox) härmed lämnar synpunkter på rubricerad remiss är ett nationellt akademiskt centrum som knyter samman toxikologiskt relaterade vetenskaper vid elva svenska universitet med Swetox Södertälje som nav. I Södertälje finns kompetens och utrustning för att jobba integrerat med datormodeller, cellbaserade system och djurförsök – för att förstå hur människor och djurlivet påverkas av kemikalier. Här finns även specialistkompetens kring riskbedömning av kemikalier och läkemedel. Mer information om Swetox finns att hämta på www.swetox.se.

Södertälje 30 september 2015

Åke Bergman
Chef för Swetox, professor

Mattias Öberg
Senior forskare, docent